

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

2. Затримка автоматичних реакцій (наприклад, Одиссей вберіг свою команду від співу сирен тим, що наказав залити вуха воском, а себе прив'язати до щогла, щоб втриматися від цікавості і страху).

Таким чином, існують різні види захисту від маніпуляції, з точки зору Е.Л. Доценко, всі психологічні захисти можна охарактеризувати наступними термінами :

1. Специфічність - це релевантність характеру загрози, облік змістовних характеристик. Специфічні захисти, враховуючи характер загрози, більше нагадують процес вирішення проблем, для якого немає готових рішень. Такого роду захисти в значній мірі являють собою пошукові дії, які передбачають складне орієнтування в проблемній ситуації. Неспецифічні захисти – захисти, релевантні характеру загрози .

2. Адекватність – це відповідність причини захисту її джерелу. Наприклад, адекватним захистом буде спрямування активності керівника на вирішення проблеми, а неадекватним - вибачення, звинувачення .

3. Ефективність – це відповідність результату головної цілі захисту, усуненню загрози. Захист може бути специфічним, адекватним, але неефективним. Наприклад, якщо керівнику є притаманним зривати злобу на підлеглих, то ефективніше було б не попадатися йому на очі.

4. Конструктивність – спрямування захисних дій на створення, ріст, прогресивний розвиток відносин, спільної діяльності. Наприклад, піти від розмови – неконструктивний захист [1, с.21- 22].

Висновок. Таким чином, ми визначили те, що не завжди варто захищатися від маніпуляцій, існує декілька випадків, за яких в цьому немає ніякої необхідності. Також, ми визначили кілька прийомів психологічного захисту, які слід використовувати в міжособистісному спілкуванні, один з яких допоможе протидіяти маніпуляціям ще до того, як вони будуть спрямовані на нас. Варто зазначити, що ми виокремили два універсальних прийоми за Е.Л. Доценко, які на нашу думку доцільні у використанні для багатьох ситуацій в яких буде присутня маніпуляція. У підсумок скажемо те, що Е.Л. Доценко зробив вагомий внесок у дослідження маніпуляції і охарактеризував усі психологічні захисти такими термінами, як «специфічність», «адекватність», «ефективність» і «конструктивність» .

Список використаної літератури

1. Ананьев Б. Г. Человек как субъект познания СПб., 2000. 238 с.
2. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы, защита. Москва: ЧеРо; Изд-во МГУ. 1997. 334с.

УДК 159.922.73 : [316.61 : 316.36 – 058.837]

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТАВЛЕННЯ ДО ЦИВІЛЬНОГО ШЛЮБУ НА ЕТАПІ РАНЬОЇ ЗРІЛОСТІ

Шальнова О., здобувач ОС «магістр» спеціальності 053 «Психологія»
6 курс, РДГУ

Науковий керівник: доктор психол. наук, професор Корчакова Н.В.

Постановка проблеми. Сім'я – це один з перших соціальних інститутів, що виник у суспільстві задовго до формування таких явищ у соціумі як держава, релігія, система освіти, господарство, тощо. Сім'я – це взаємодія двох осіб у яких є спільне бачення розвитку майбутнього. Основні функції, на яких будуються сімейні стосунки – це емоційна, економічна, демографічна, соціальна (ініціація), інституційна (офіційне підтвердження) і духовна [2; 3]. На сьогоднішній день ми маємо різні альтернативні форми стосунків. В сучасному суспільстві дуже популярним видом організації сімейних стосунків став і продовжує набирати популярності – так званий цивільний шлюб. Шлюб як явище є предметом уваги багатьох вчених. У роботах таких науковців як Андреева Т.В. і Альошина Ю.Є., досліджувались проблеми молодих сімей у сучасному суспільстві. Про розвиток альтернативних форм шлюбу дуже широко у своїх роботах описує Ляшенко Н. О. Також про

альтернативні види шлюбу ми звернули увагу на дослідження Кашуби О. М. (незареєстрований шлюб або «цивільний»). Еволюцію шлюбних стосунків в Україні описує Слюсар Л. І. Сучасну моногамію та течії поліаморії розглядає Злобіна Т. Бурова С. Н. стверджує, що розмаїття шлюбів та форм створення сім'ї є не свідчення падіння моралі, а підтвердження різноманітності сексуальних відносин [1]. Альтернативні форми шлюбу розглядаються з позиції фактичності цього явища у роботах психологів, соціологи обмежуються лише виокремленням різних видів шлюбних стосунків (Ляшенко Н. О. [4]). Але відношення поколінь і соціуму до цього явища, що є базою для розвитку й пропаганди цивільного шлюбу, аналізуються мало. В цьому тема є малорозробленою. Статей та досліджень щодо цивільного шлюбу в розрізі шлюбної ситуації в країні немає.

Мета статті полягає в тому, щоб провести психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу та виявити причини його укладення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

З метою аналізу ставлення суспільства до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості був розроблений опитувальник, за допомогою цієї методики ми з'ясували ставлення населення України до даного виду шлюбу. Опитувальник - це методика запитань, на які опитуваний має дати відповіді, або це варіанти відповідей, з яких опитуваний має обрати таку, з якою погоджується. Опитувальник містить частину спеціальних запитань. Відповіді на такі запитання дають можливість переконатися у достовірності результатів. Основним було питання про негативне чи позитивне ставлення до цього явища. Додатково в опитувальнику було розміщено дві графи, в яких опитуваних просилося пояснити свою думку у вільному стилі, а також висловити свою думку з приводу причин укладення цивільного шлюбу. Таким чином це дало нам можливість визначити у відсотковому виразі думку суспільства. Вся інша частина опитувальника націлена на збір статистичних даних за допомогою яких можна зробити вибірку результатів по віку, статі, регіону проживання, типу адміністративно-територіальної одиниці, а також освіта і склад сім'ї. Опитувальник був зроблений анонімним, за допомогою google-форми. Саме опитування проводилось он-лайн методом розповсюдження в мережі Інтернет, через соціальні мережі Facebook та Instagram, а також з використанням особистих контактів. Опитування тривало чотирнадцять календарних днів. Результати формувалися автоматично в файл *Excel*. Опитувальник та результати наведені в додатках.

Опитування дало нам такі результати. Ми отримали 103 відповіді з різних куточків України. Основним запитанням, яке відображало мету дослідження було, позитивне чи негативне ставлення опитуваних до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості. Отримали такі результати: позитивно ставляться 54,9% опитуваних; негативне ставлення мають 45,1% респондентів.

Таблиця 1

Ставлення до цивільного шлюбу представників різних вікових категорій (у%)

Категорія	Негативно		Позитивно	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
20-30 років	7.8	7.8	8.8	3.9
30-40 років	3.9	3.9	12.7	13.7
40-50 років	8.8	2.9	7.8	0.9
50-60 років	2.9	2.9	4.9	1.9
60 років і більше	3.9	0	0	0
Разом:	27,4	17,6	34,3	20,5

Ми можемо бачити, що жінки мають більший відсоток позитивних відповідей ніж чоловіки. Жінки з позитивним ставленням - 34.3%; чоловіки - 20.5%. Це говорить про те, що жінки приймають такий вид альтернативного шлюбу, оскільки не вбачають в ньому для себе значної відмінності. Про те і негативне ставлення відображає також жіноча частина опитуваних. Негативно ставляться 27.4% жінок та 17.6% чоловіків. Також, було запитання

про те, в якій сім'ї виховувалися опитувані (повній, не повній): у повній - 75,5%; не повній - 24,5%. Розглянемо детальніше, у якому складі сім'ї виховувались опитувані жінки і чоловіки. Жінки та чоловіки, які виховувались у повній сім'ї, на поставлене запитання відповіли наступним чином: позитивно відносяться до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості 30% жінок, 14,5% чоловіків; негативно відізнались 20,3% опитуваних жінок та 8,7% чоловіків.

Респонденти, які виховувались у не повній родині: позитивне ставлення мають 4,8% відсотків жінок і 5,8% чоловіків; негативну позицію висловили 6,7% жінок та 8,7% чоловіків. Можна говорити про те, що опитувані, які виховувались у повній родині, більш схильні до прийняття цивільного шлюбу. Тобто для цієї категорії опитуваних, власне, цивільний шлюб є нормою. Можливо тому, що у родині не було все добре. Для тих, хто виховувався у не повній сім'ї, картина дещо інша. Більший відсоток опитуваних відізнався негативно за такий вид стосунків. Тобто для них в пріоритеті традиційний шлюб. Можливо, що у такій родині не було достатньо уваги, турботи і проявів потрібної кількості любові і тому, дуже часто, люди компенсують все це за рахунок шлюбу. Саме у шлюбі відчують себе емоційно захищеними. Отже, ми бачимо, що на сьогоднішній день, склад сім'ї відіграє свою роль у створенні цивільного шлюбу. Також бачимо, що виховання у повній родині не завжди є прикладом щасливих стосунків між батьками, на що і вказує високий відсоток позитивно налаштованих на цивільний шлюб.

Що стосується освітнього рівня опитуваних, то 75,2% має вищу освіту. Жінки – 51,8%; чоловіки – 23,4%, з яких позитивне ставлення 30,3% жінок та 11,7% чоловіків, негативно налаштовані 21,5% жінок та 11,7% чоловіків. У цій категорії бачимо, що наявність вищої освіти не відіграє суттєвої ролі, особливо у чоловічій категорії, відсоток однаковий. Щодо жіночої половини, то все ж таки наявність вищої освіти не є показником морально-етичних і духовних цінностей. Освіта в навчальних закладах, не має дисциплін, які б вели роз'яснювальну роботу у плані морального і духовного виховання особистості.

За місцем перебування (територіально-адміністративна одиниця) 85,1% - це містяни. Опитувані, які проживають у сільській місцевості - 15%. Опитувані, які проживають у містах показали такі результати у відсотках: позитивне ставлення мають 29,4% жінок та 15,6% чоловіків, негативне ставлення 24,5% це жінки і 15,6% - чоловіки. Опитувані, які проживають у сільській місцевості: позитивне ставлення 4,9% жінок та 4,9% чоловіків, негативно налаштовані 2,9% жінок та 1,9% чоловіків. По результату опитування ми бачимо, що суттєвої різниці між містянами та селянами немає. У обох випадках цивільний шлюб на етапі ранньої зрілості є прийнятним.

Також було цікаво, яке ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості мають люди з різних куточків нашої країни. Ось що ми побачили:

Таблиця 2

Ставлення до цивільного шлюбу жителів різних регіонів України

Регіон	Негативно		Позитивно	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Центральна Україна	11,7	6,8	18,6	9,8
Південь	5,8	0,9	1,9	1,9
Північ	3,9	2,9	5,8	4,9
Захід	4,9	1,9	6,8	1,9
Схід	0	4,9	0,9	1,9

Найбільшу активність у опитуванні проявили жителі Центральних областей, Заходу, Півночі та Столиці України 79,9%. Центральна Україна 46,9%, Південь 10,5%, Північ 17,5%, Захід 15,5%, Схід 7,7%. Розглянемо кожний регіон окремо.

Центральна Україна показала такі показники: за створення цивільного шлюбу висловились 18,6% жінок та 9,8% чоловіків, проти створення цивільного шлюбу 11,7% - жінки і 6,8% - чоловіки. Південна частина України: за створення цивільного шлюбу

висловились 1.9% - жінки та 1.9% - чоловіки, проти створення цивільного шлюбу 5.8% - жінки і 0.9% чоловіки. Північна частина України: за створення цивільного шлюбу висловились 5.8% - жінки та 4.9% - чоловіки, проти створення цивільного шлюбу 3.9% - жінки і 2.9% чоловіки. Західна частина України: за створення цивільного шлюбу висловились 6.8% - жінки та 1.9% - чоловіки, проти створення цивільного шлюбу 4.9% - жінки і 1.9% - чоловіки. Схід України: за створення цивільного шлюбу висловились 0.9% - жінки та 1.9% - чоловіки, проти створення цивільного шлюбу 0% - жінки і 4.9% - чоловіки.

Можемо говорити про те, що у всіх частинах нашої країни, так чи інакше, але цивільний шлюб має місце бути. Позитивно налаштованих на створення стосунків у цивільному шлюбі, на етапі ранньої зрілості все ж більше, а це значить, що цей формат шлюбних стосунків прижився у суспільстві досить успішно. Порівняно з дослідженням 2015 року проглядається чітка тенденція зростання саме у цьому виді шлюбних взаємостосунків. Тепер більш конкретно розглянемо позиції опитуваних з точки зору вікової категорії і їх пояснення у коментарі. Нас цікавить, ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості, тому цікаво було взяти думку осіб, які відносяться саме до цієї вікової аудиторії, це люди від 20 до 30 років. Ось такі результати показала саме ця вікова група: За цивільний шлюб висловились 8.8% жінок та 3.9% чоловіків, проти цивільного шлюбу 7.8% жінок та 7.8% чоловіків. Доволі цікаво було побачити такий результат, зважаючи на те, що саме чоловіки, дуже часто є ініціаторами таких стосунків. Тут ми бачимо дещо зворотній результат. Жіноча половина опитуваних має результат вищий у відсотковому співвідношенні до чоловіків. На сьогодні можна сказати, що жінки теж є ініціаторами, навіть у більшій мірі ніж чоловіки. Вони приймають цивільний шлюб і не вбачають у цьому нічого поганого. Із усіх вищеперерахованих позицій ми бачимо, що ні освіта, ні територія проживання, ні інші категорії запитань, на які відповідали респонденти цієї вікової групи, не мають особливого значення для прийняття рішення що до створення фактичних стосунків на етапі ранньої зрілості. Дивимось результати наступної вікової групи, це опитувані 30-40 років: за цивільний шлюб висловились 12.7% жінок і 13.7% чоловіків, проти - 3.9% жінок і 3.9% чоловіків. Ситуація не змінилась. Більшість підтримує фактичний шлюб, позитивне ставлення як серед жінок, так і серед чоловіків. Для цієї вікової категорії він є доречним, саме тому і ставлення таке до молодшої вікової категорії. Вікова група 40-50 років: за цивільний шлюб висловились 7.8% жінок та 0.9% чоловіків, проти Основною для побудови моделі є положення про належність професії психолога до соціономічних допомагальних. Тому центральним компонентом моделі є мотивація допомоги. Це передбачає, що надання допомоги не є ситуативним, зумовленим зовнішніми чинниками тощо, а є цілеспрямованим.

8.8% жінок, 2.9% чоловіків. Наступна категорія 50-60 років: за цивільний шлюб висловились 4.9% жінок та 1.9% чоловіків, проти - 2.9% - жінки, 2.9% - чоловіки. Остання вікова категорія 60 років і більше. За – 0, проти - 3.9% жінки. Вікові категорії 50-60 років, 60 і більше років показали своє ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості. Тут більша схильність до негативного ставлення і це скоріше за все, зумовлено вихованням у часи, коли наслідували традиції і культуру українського етносу. Де були чітко визначені соціальні кордони. В час, коли працювали інституції сім'ї та шлюбу, виховувались покоління на морально-етичних засадах і мали багато прикладів того, що таке сім'я і якою вона має бути. Було розуміння того, як будувати стосунки з партнером, щоб мати щасливий шлюб. Тому, саме ця категорія опитуваних, в більшій мірі, має негативне ставлення до альтернативних видів шлюбу. Також метою нашого дослідження було виявлення причин укладення цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості, на думку суспільства. Своєю думкою з цього приводу поділилось 98 із 103 респондентів.

Відповіді класифікували по трьом категоріям:

1. Відсутність розуміння сакральної суті офіційного шлюбу, відсутність духовних, культурних, традиційних цінностей, відсутність етичного виховання.
2. Бажання уникнути відповідальності етичного та майнового характеру, бажання випробувати партнера на відповідність своїм очікуванням.
3. Для задоволення психологічно-емоційного стану, а також страх самотності.

Таблиця 2

Причини укладання цивільного шлюбу

Причина	%
Відсутність розуміння сакральної суті офіційного шлюбу, відсутність духовних, культурних, традиційних цінностей, відсутність етичного виховання	17.3
Корисливі мотиви, мотиви споживацького характеру (бажання уникнути відповідальності етичного та майнового характеру, бажання випробувати партнера на відповідність своїм очікуванням, недовіра власному вибору партнера тощо)	61.2
Для задоволення психологічно-емоційного стану, а також страх самотності	21.4

Як бачимо 61.2% цивільних шлюбів укладаються, на думку суспільства, тому, що партнери не хочуть брати на себе відповідальність, переважно чоловіки; намагаються уникнути розподілу майна; не довіряють власному вибору партнера; хочуть перевірити наскільки партнер здатен задовольняти їх потреби у сумісному житті. Це дуже схоже на трудові відносини: побачення - співбесіда, цивільний шлюб - випробувальний термін. І якщо Вам пощастить, Вас затвердять на посаді - зареєструють з Вами шлюб. Якщо в трудових відносинах випробувальний термін обмежений законом – до шести місяців, то в сімейному праві цивільний шлюб жодним чином не обмежений в тривалості. На другому місці в рейтингу причин укладення цивільного шлюбу стоїть задоволення психологічно-емоційного стану, а також страх самотності – 21.4%. Таким чином, на думку суспільства 1/5 цивільних шлюбів укладається по причині кохання, наявності сильних емоцій, почуттів, жадання, хтивості, гормонального сплеску, а також як альтернатива самотності. Вкрай рідко згадувалось, що такий шлюб укладається для народження дітей та продовження роду (1%). 17.3% опитаних вважає, що цивільний шлюб укладається замість традиційного через відсутність розуміння сакральної суті офіційного шлюбу, відсутність духовних, культурних, традиційних цінностей у молоді, відсутність етичного виховання. Між іншим в процесі аналізу даних опитування додатково виявилось, що лише 14.7% респондентів розуміють, що шлюб повинен виконувати духовну (традиційну, культурну, виховну) функцію. Отже, в інституті сім'ї та шлюбу домінують споживацькі настрої. Молодь намагається задовольняти власні потреби за рахунок партнерів, при цьому не беручи на себе відповідальність. До того ж схильна керуватися не традиціями, знаннями та розумом, а почуттями, емоціями та діяти на ґрунті гормональних сплесків.

Висновки. 70-річна тотальна відокремленість держави від церкви, заборона населенню вивчати морально-етичні норми священних писань, знецінення етнографічних та тисячолітніх традицій призвели до втрати знання про те, що таке шлюб і для чого він потрібен свідомій людині. Позитивне ставлення до цивільного шлюбу, як повсякмісного явища яскраво підтверджує той факт, що духовний аспект шлюбу припинив бути цінністю для цієї частини населення. Найменший відсоток загального числа опитаних назвали причиною негативного відношення до цивільного шлюбу падіння моральних устоїв, нерозуміння людьми духовного аспекту шлюбу, відсутність морально-етичного виховання, те, що це гріх – блуд, те, що люди забули про важливість поетапної побудови відносин між чоловіком та жінкою, тощо. Опитані, які висловилися негативно, причинами вказали те, що люди бояться відповідальності, спиралися безапеляційно на традицію укладати офіційний шлюб, вказували, що тими, хто погоджується лише на цивільний шлюб, керує страх в майбутньому ділити майно, страх розлучення, бажання володіти та отримувати блага шлюбу, не беручи на себе відповідальності, тощо. Таким чином, духовна функція шлюбу є ціннісною лише для незначної по кількості категорії опитаних, що говорить про низький рівень духовності в суспільстві в цілому. А значить, що цивільний шлюб не тільки набирає популярність через свою легкість укладення та припинення, а й через відсутність істинного знання у свідомості сучасних українців.

Список використаної літератури

1. Бутова С. Н. Социология брака и семьи: история, теоретические основы, персоналии. Минск. Право и Экономика. 2010. С.445 .
2. Васищева В. С. Психологія подружніх взаємин: теоретико-методологічні підходи до дослідження. *Вісник Національного університету оборони України* 5 (24) .2011 [Електронний ресурс].
3. Джаганнатхашвари Девидаси (Джейн Е. Граппа) Четыре цели семейной жизни Gayatri Books. 2011. С.32-58.
4. Ляшенко Н. О. Сучасні альтернативні форми шлюбу / Н. О. Ляшенко. [Електронний ресурс]: <http://web.kpi.kharkov.ua/sp/lyashenko-suchasni-alternativni-formi-shlyubu/>

УДК 373.29-044.332

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Шепельчук І., здобувач ОС «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія», 4 курс, РДГУ

Науковий керівник: канд.психол.наук, доцент Кулакова Л. М.

Постановка проблеми. Вступ до школи – один із найбільш відповідальних та складних періодів у житті дитини та становленні її як суб'єкта соціальної взаємодії – особистості. У цей переламний етап (зміна провідної діяльності та умов соціалізації, збільшення та ускладнення соціальних взаємозв'язків), життя дитини спрямоване на оволодіння новою системою накопичення знань, реалізацію творчого потенціалу, формування підґрунтя для становлення і подальшого розвитку структурно-функціональних систем особистості, усвідомлення нового соціального статусу й ролі – школяра, учня.

Доповнення нового інституту соціалізації (школа) у житті дитини диктує зовсім іншу систему вимог до особистості школяра. Індивідуальні психофізіологічні особливості (особистісні, інтелектуальні, фізіологічні) дітей зумовлюють різноманіття варіантів засвоєння нової соціальної ролі, оволодіння навичками навчальної діяльності, включення в дитячий учнівський колектив, встановлення взаємовідносин з учителем. Кожна дитина – індивідуальна і має різний ступінь підготовки і готовності до зміни освітнього середовища, тому в початковий період освоєння навчальної діяльності важливо розуміти особливості пристосування дитини до нових умов соціалізації. Від ефективності адаптаційного періоду молодшого школяра значною мірою залежить успішність у його навчальній діяльності, здатності до довольної активності, особливості встановлення соціальних контактів, що впливає, в свою чергу, на психічне та соматичне здоров'я дитини.

Мета статті – на основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури виокремити комплекс взаємообумовлених причин виникнення шкільної дезадаптації та підготувати теоретико-методологічну основу для дослідження умов та факторів, що впливають на процес адаптації дитини у період початку навчання у школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема адаптації, будучи міждисциплінарною, розглядається вітчизняними та зарубіжними науковцями з різних позицій. У широкому розумінні, у біології «адаптація» (лат. *adapto* – пристосовую) – процес пристосування до мінливих умов зовнішнього середовища; у соціальних науках – активне пристосування індивіда до умов середовища і результату цього процесу.

Психологічна адаптація до школи – складний процес акомодатії першокласників до нової реальності (освітньої установи) отримання та засвоєння знань і, навпаки, пристосування шкільних умов до потреб та інтересів учня.

Гакаме Ю. Д., Тавад'ян М. Е. розглядають адаптацію першокласників до шкільного навчання як процес перебудови емоційно-вольової, пізнавальної та мотиваційної сфер учня,

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135